

Οι πρόσφατες παρεμβάσεις του νομοθέτη στο πεδίο των ένδικων μέσων

1. Αρμοδιότητα.

Με το Ν. 5090/2024 έγινε μια επιβεβλημένη αλλαγή στην αρμοδιότητα ενόψει της κατάργησης του Πενταμελούς Εφετείου. Έτσι το πρωτότυπο που παρατηρείται είναι ότι σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθ. 111 του Κ.Π.Δ. το Τριμελές Εφετείο δικάζει πλέον και τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του τριμελούς εφετείου, το οποίο όμως συγκροτείται από πρόεδρο εφετών, αρχαιότερο από εκείνον που συμμετείχε στη σύνθεση που εξέδωσε την εκκαλούμενη απόφαση κατά το χρόνο έναρξης εκδίκασής της και 2 εφέτες, αρχαιότερους αν είναι εφικτή η συγκρότηση, από εκείνους που συμμετείχαν στη σύνθεση που εξέδωσε την εκκαλούμενη απόφαση κατά το χρόνο έναρξης της εκδίκασής της, παριστάμενου εισαγγελέα εφετών. Έχει εκφραστεί κριτική ως προς τη ρύθμιση αυτή, ενόψει του ότι είναι δύσκολο να ελεγχθεί από την πλευρά του κατηγορούμενου κατά πόσο τηρείται αυτή αναφορικά με την εκδίκαση της έφεσης από αρχαιότερους εφέτες και ενόψει της δυνητικής ρύθμισης που αναφέρει «αν είναι εφικτή η συγκρότηση από αρχαιότερους». Κατά τη γνώμη μου υπάρχει ζήτημα συμβατότητας με το άρθρο 2 του 7^{ου} Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, το οποίο παρέχει δικαίωμα επανεξέτασης από «ανώτερο δικαστήριο».

2. Εκκλητό καταδικαστικών αποφάσεων

Με το νέο νόμο 5090/2024 κρίθηκε στο πλαίσιο της αποσυμφόρησης των δευτεροβάθμιων δικαστηρίων ότι έπρεπε να αυξηθεί το όριο του εκκλητού των καταδικαστικών αποφάσεων. Έτσι πλέον η απόφαση του μονομελούς πλημμελειοδικείου είναι εκκλητή εφόσον ο κατηγορούμενος καταδικάστηκε σε φυλάκιση πάνω από 5 μήνες, σε χρηματική ποινή πάνω από 5.000 ευρώ, σε παροχή κοινωφελούς εργασίας πάνω από 240 ώρες ή αν καταδικάστηκε σε οποιαδήποτε ποινή που συνεπάγεται την έκτιση άλλης ποινής φυλάκισης που είχε ανασταλεί και είναι άνω των 4 μηνών. Το εκκλητό της απόφασης του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου/εφετείου για πλημμέλημα αυξάνεται σε 8 μήνες ή χρηματική ποινή άνω των 8.000 ευρώ ή σε παροχή κοινωφελούς εργασίας πάνω από 480 ώρες ή σε οποιαδήποτε ποινή που συνεπάγεται έκτιση άλλης ποινής φυλάκισης που είχε ανασταλεί και είναι άνω των 6 μηνών.

Ως προς το εκκλητό αποφάσεων των Δικαστηρίων Ανηλικών δεν υπάρχει κάποια αλλαγή. Αύξηση των ορίων παρατηρούμε και στα Δικαστήρια που δικάζουν κακουργήματα. Συγκεκριμένα το όριο του εκκλητού για τα Μικτά Ορκωτά Δικαστήρια, τα Μονομελή Εφετεία και τα Τριμελή Εφετεία διαμορφώνεται στα 3 έτη για κακούργημα, και στα 2 έτη για πλημμέλημα.

Σε αυτό το σημείο, οφείλω να εκφράσω τις επιφυλάξεις μου για το κατά πόσο η εν λόγω τροποποίηση θα επιτύχει το σκοπό για τον οποίο ετέθη, καθώς η εμπειρία από την πράξη δείχνει ότι εάν ο κατηγορούμενος αιτηθεί ή αν το δικαστήριο κρίνει ότι δεν πρέπει να στερηθεί του δικαιώματος της έφεσης, θα αναδιαμορφώσει το δικαστήριο ανάλογα προς τα πάνω το ύψος

της επιβληθείσας ποινής. Επίσης καθίστανται *ex lege* ανέκκλητες καταδικαστικές αποφάσεις αδικημάτων με απειλούμενη ποινή τους 5 μήνες φυλάκιση (κατοχή ναρκωτικών για ίδια χρήση, διατάραξη κοινής ησυχίας αν επιβληθεί ποινή φυλάκισης).

3. Ανασταλτικό αποτέλεσμα έφεσης

Με το Ν. 5090/2024 παρατηρείται μια αλλαγή στο ανασταλτικό αποτέλεσμα της έφεσης στην περίπτωση επιβολής πρόσκαιρης κάθειρξης. Ορίζεται πλέον στην παρ. 8 του άρθ. 497 Κ.Π.Δ. διαζευκτικά με την παραβίαση περιοριστικών όρων και η περίπτωση κατά την οποία ασκηθεί ποινική δίωξη κατά του καταδικασθέντος κατά το χρόνο της αναστολής για κακούργημα ή πλημμέλημα που επισύρει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 3 μηνών για πράξη που ο κατηγορούμενος τέλεσε κατά το χρόνο της αναστολής. Σε αυτή την περίπτωση το αρμόδιο δικαστήριο αποφασίζει ύστερα από αίτηση του εισαγγελέα για την άρση ή όχι της χορηγηθείσας αναστολής εκτέλεσης (ενν. του ανασταλτικού αποτελέσματος). Αναρωτιέμαι βέβαια πως μπορεί αυτό να εφαρμοστεί στην πράξη και συγκεκριμένα πώς θα έχει η έδρα την ενημέρωση περί της άσκησης έτερης δίωξης σε βάρος του κατηγορουμένου.

Στην ίδια παράγραφο ορίζεται πλέον ότι όσο διαρκεί η αναστολή, δεν χορηγείται εκ νέου ανασταλτική δύναμη σε περίπτωση νέας καταδίκης σε ποινή φυλάκισης άνω του 1 έτους για πράξη που τέλεσε ο κατηγορούμενος κατά το χρόνο της αναστολής.

Αλλαγή παρατηρείται και στο ανασταλτικό αποτέλεσμα της έφεσης του εγκλήματος της συμμορίας στην παρ. 6 του άρθ. 187 Π.Κ., ρύθμιση η οποία οδήγησε σε αποχές για καιρό από τους δικηγορικούς συλλόγους. Η διάταξη αυτή αποκλείει την αναστολή, μετατροπή και την αναστέλλουσα δύναμη της έφεσης κατ' αρχήν για το ως άνω αδίκημα, εκτός αν το δικαστήριο, για το πλημμέλημα της συμμορίας και τα συναφή πλημμελήματα και κακουργήματα κρίνει με ειδική αιτιολογία ότι πρέπει να χορηγηθεί ανασταλτική δύναμη της έφεσης. Τότε επιβάλλονται υποχρεωτικά περιοριστικοί όροι.

Με το Ν. 5090 επανεισάγεται το αξιόποινο της παραβίασης των περιορισμών διαμονής, που είχε καταργηθεί με το νέο ποινικό κώδικα. Στην παράγραφο 2 του άρθρου 182 του Π.Κ. ορίζεται ότι αλλοδαπός που απελάθηκε σύμφωνα με το νέο άρθρο 72 Π.Κ., αν παραβιάσει την απαγόρευση της επιστροφής του στη χώρα, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 2 ετών, άνευ αναστολής, μετατροπής και αποκλειόμενου του ανασταλτικού αποτελέσματος της έφεσης.

Να σημειωθεί επίσης ότι εξακολουθεί να είναι σε ισχύ η διάταξη του άρθ. 41 ΣΤ του Ν. 2725/1999 περί αποκλεισμού ανασταλτικού αποτελέσματος στις υποθέσεις αθλητικής βίας, και η διάταξη του άρθ. 25 του νέου νόμου 5038/2023 περί αλλοδαπών. Τέλος αποκλεισμός ανασταλτικού αποτελέσματος εισήχθη και για το αδίκημα του εκ προθέσεως εμπρησμού δασικής έκτασης. Κατά τη γνώμη μου ο αποκλεισμός ανασταλτικού αποτελέσματος συλλήβδην για κάποιο αδίκημα είναι ανελαστικός και πρέπει να επανεξεταστεί από το νομοθέτη.

4. Έφεση από εισαγγελέα

Όπως είναι γνωστό η έφεση του εισαγγελέα εναντίον αθωωτικής απόφασης πρέπει να είναι ειδικά και εμπειριστατωμένα αιτιολογημένη, αλλιώς απορρίπτεται ως απαράδεκτη. Αυτό δεν αλλάζει. Κατά καιρούς έχουν εκφραστεί προβληματισμοί κατά πόσο ο εισαγγελέας μπορεί να συντάξει αιτιολογημένη έφεση εντός της σύντομης προθεσμίας των 10 ημερών από τη δημοσίευση της προσβαλλόμενης απόφασης, ενόψει του ότι ακόμη η απόφαση δεν έχει καθαρογραφεί. Με το Ν. 5090 έγινε προσπάθεια να αμβλυθεί αυτό το πρόβλημα και έτσι παρασχέθηκε δυνατότητα συμπλήρωσης της ήδη υπάρχουσας αιτιολογίας εντός 10 ημερών που αρχίζει από την καθαρογραφή της απόφασης. Η συμπληρωματική αιτιολογία έχει λεχθεί ότι πρέπει να κινείται εντός του μεταβιβαστικού αποτελέσματος της αρχικής έφεσης και δεν παρέχεται δυνατότητα προβολής συμπληρωματικών λόγων έφεσης. Επίσης η δυνατότητα του Εισαγγελέα για συμπλήρωση της αιτιολογίας αφορά έφεση κατά αθωωτικής απόφασης και όχι έφεση κατά απόφασης που κηρύσσει αναρμοδιότητα ή έφεση κατά καταδικαστικής απόφασης.